

Fatma Betül Bodur
D1129-094

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 DERSİ UZUN TEZİ

“YAŞAMSAL BİR GERÇEK: AŞK”

Rehber Öğretmen: Fatma Uğur
Öğrencinin Adı: Fatma Betül
Öğrencinin Soyadı: Bodur
Diploma Numarası: D1129-094
Sözcük Sayısı: 3999

Araştırma Konusu: Gabriel Garcia Marquez’in Kolera Günlerinde Aşk ve Sabahattin Ali’nin Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtlarında aşk kavramının karşılaştırılmalı olarak incelenmesi.

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanan bu tezde Gabriel Garcia Marquez'in Kolera Günlerinde Aşk ve Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtlarında aşk kavramı karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. İki yazarın karşılaştırılmalı olarak seçilmesindeki amaç, yapıtları üzerine yapılan tematik çalışmalar 'birey-toplum ilişkisi'nin ötesine geçmemiş olan Sabahattin Ali'nin karakter işlemesi ve aşkı irdelemesinde de, dünya edebiyatınca tanınmış olan bir yazarla –Gabriel Garcia Marquez- karşılaştırılabilecek düzeyde olduğunu kanıtlamaktır. Aşk temasının seçilmesinin nedeni ise insan duygulanımlarından pek çok sanat dalına konu olan bu kavramın, birey üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, tezin sözü edilen amacına uygun olmasıdır.

Tezde aşk, aşkı şekillendiren toplumsal etkenler ve yapıtlardaki figürlerin değişimlerindeki temel güdü olarak ele alınmıştır. Bu nedenle 'Aşk Temasının Yapıtlara Yansıtılması' başlığında aşk, bu bağlamlarda ele alınmıştır. 'Toplumsal Gerçeklik İçerisinde Aşkın Yeri' adlı bölümde aile ve aile dışı unsurların karşılıklı ilişkilere etkisi incelenmiştir. 'Aşkın Yapıt Figürlerinin Fiziksel ve Duygusal Değişim Süreçlerindeki Yeri' adlı bölümde öncelikle duygusal değişimdeki yeri, aşkın kutsallığına inanan ve mantığı aşktan üstün tutan figürlerdeki değişimde anlatılırken; fiziksel değişim, yapıt figürlerinin cinsellik algısının değişimi olarak irdelenmiştir. Özetle, bu bölümlerde figürlerin aşkın yaşamsallığı ortaklığında buluşmalarına giden süreç ele alınmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT) i

İÇİNDEKİLER ii

1. Giriş 1

2. Aşk Temasının Yapıtlara Yansıtılması 3

2.1.Yapıtlardaki Toplumsal Gerçeklik İçerisinde Aşkın Yeri 3

2.2.Aşkın Yapıt Figürlerinin Fiziksel ve Duygusal Değişim Süreçlerindeki Yeri 8

2.2.1. Aşkın Bireyin Duygusal Değişimindeki Yeri 8

2.2.1.1. Aşkın Kutsallığına İnanan Figürlerde Duygusal Değişim 8

2.2.1.2. Mantiğı Aşktan Üstün Tutan Figürlerde Duygusal Değişim 12

2.2.2. Aşkın Bireyin Cinsellik Algısının Değişimindeki Yeri 15

3. Sonuç 18

KAYNAKÇA 20

1. GİRİŞ

Aşk farklı şekillerde tanımlansa da ortak bir yargı üzerine kurulu bir kavramdır: Benzersizlik. Bu ruh hali ve kimi fizyolojik incelemelere göre bir çeşit hastalık durumu, sanatın hemen her alanında sayısız yapıta konu olmuştur. Temel anlamda insanların arasında güçlü bir bağ olarak gözlemlenen aşk, yapıtlarda farklı yönleriyle ele alınmıştır. Dünya edebiyatının birbirinden tamamen bağımsız iki ismi olan Gabriel Garcia Marquez ve Sabahattin Ali, evrensel bir tema olan aşkı, Kolera Günlerinde Aşk ve Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtlarında ele almışlardır.

Edebiyatta, Sabahattin Ali ve Gabriel Garcia Marquez üzerine karşılaştırmalı bir akademik çalışmaya rastlanılmamasına rağmen, her iki yazarla da ilgili birtakım biyografik ve eserleriyle ilgili incelemeler vardır.

Gabriel Garcia Marquez dünya edebiyatında önemli bir yazardır. Yazarın ünü 1982 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü almasıyla somutlanmıştır. Ödül öncesinde de basın ve okurların ilgi odağı olan Marquez'le birçok söyleşi yapılmıştır. Bu söyleşilerin esas sebebi, yazarın Latin Amerika kültürünü yansıtmaya ve bunu, büyülü gerçeklikle de desteklediği farklı bir biçimle yapmasıdır. Yazarın Kolera Günlerinde Aşk adlı yapıtı da onun ustalığının izlerini taşır ve aşk hakkında bir başyapıt niteliğindedir.

Sabahattin Ali üzerine yapılan çalışmalar genellikle onun siyasi kimliği üzerinedir. Yapıtları Marksist bakış açısına göre irdelenmiş, yaşamı sosyalist görüşleri ışığında yorumlanmıştır. Sabahattin Ali'nin edebi yönüne dair incelemeler de mevcuttur. İncelemelerin büyük bir kısmı onun hikayeleri üzerinedir. Romanları üzerine çalışmalardaysa Kuyucaklı Yusuf adlı yapıtının

baskınlığı görünür. Çalışmalar genelde onun dil ve anlatım özellikleri üzerine kuruludur. Tematik çalışmaların çoğunluğu, yazarın siyasi görüşleri nedeniyle sosyokültürel yapıyı değerlendirir. Ramazan Korkmaz'ın "Sabahattin Ali: İnsan ve Eser" adlı çalışmasında tema olarak aşka da yer verilerek Sabahattin Ali'nin sanatı daha yakından tanıtılmıştır. Kısacası, Sabahattin Ali'nin sayısı az olan tematik incelemeleri arasında romanı ön plana alan ve Kürk Mantolu Madonna'yı seçilen tema üzerine ayrıntılı inceleyen bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Sabahattin Ali daha önce Ali Baykan tarafından Alman yazar Gerhart Hauptmann'la sosyokültürel olgu ve iletişim çatışması açısından karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma her ne kadar Kuyucaklı Yusuf üzerine kurulu olsa da yazarın evrensel nitelikler taşıdığını gösterir. Ayrıca Horst Wilfrid Brands'ın "Sabahattin Ali'nin Alman Dili ve Edebiyatlarındaki Etkisi Üzerine" adlı çalışması da yazarın ülke sınırlarını aştığının bir başka göstergesidir. Bu nedenle yazarı, Gabriel Garcia Marquez'le karşılaştırmak, onun sadece dil ve anlatım özellikleriyle değil, tematik olarak da sınır tanımadığının bir kez daha görülmesini sağlayacaktır. Ortak tema olarak aşkın seçilmesinin sebebi ise Ramazan Korkmaz'ın da çalışmasında belirttiği gibi Sabahattin Ali'nin eserlerinde asıl harekete geçirici unsurun aşk olmasıdır. Bütün bunlar göz önüne alınırsa, tezin birden fazla yönden bir ilk niteliği taşıdığı kanısına varılır.

2. AŞK TEMASININ YAPITLARA YANSITILMASI

2.1. Yapıtlardaki Toplumsal Gerçeklik İçerisinde Aşkın Yeri

Yapıt figürleri yaşadıkları toplum içerisinde birtakım kurallara uymakta ve davranışlarında o topluluğun kültürünü yaşamaktadırlar. İnsan duygulanımlarından ve Kürk Mantolu Madonna ile Kolera Günlerinde Aşk'ın ortak paydası olan aşk da çevresel etkenlerin ışığında var olur. Toplumsal gerçekliğin aşka etkisi yapıtta uzam ve ailede gözlemlenir.

Kolera Günlerinde Aşk, Florentino Ariza'nın Fermina Daza'ya olan yarım yüzyılı aşkın bir süre geçmesine karşın kaybolmayan aşkını konu alır. Yapıt, Karayipler'de geçmektedir. Bölgeye birçok gemi gelmektedir, zaten Florentino Ariza gemicilik ve taşımacılıkla uğraşmaktadır. Olayların geliştiği yerin bu denli hareketli olması, buranın kültür alışverişine elverişli olmasını sağlamaktadır; ayrıca bölge, eski bir sömürgeci, bu da toplumsal değerlerin yıpranmasına yol açmıştır. İnsanların kadın-erkek ilişkileri konusunda birçok örnek görmeleri, aşka bakış açılarını da etkilemektedir. Bölgede sürekli iç savaşın çıkması, halkın bütünlüğünü yitirmesine yol açar. Dolayısıyla toplumsallık anlamını yitirir ve bireysellik ön plana çıkar. Yıpranan toplumsal değerler karmaşayla bir arada ele alındığındaysa sonuç ortadadır: Alışılmamış ilişkiler bile bu toplumda olasıdır.

Anlatılan ortamda, aşkı çağrıştıracak uzam olarak otel göze çarpar. Florentino Ariza'nın ayrılmaya zorlandıkları dönemde, umutla Fermina Daza'yı beklediği, Lotario Thugut'a eşlik etmek amacıyla gittiği otel, insanların katı Katolik kurallarına karşın sürdürdüğü yaşamı yansıtmaktadır:

"Otel sömürge döneminden kalma, yıkık bir saraydı (...) iğnelerle delinmiş mukavva bölmelere ayrılmıştı. Meraklılardan bazılarının örgü şişiyle gözlerinin çıkarıldığından, bir başkasının, gözetlediği kadının karısı olduğunu keşfettiğinden, satıcı kadın kılığına girip lostromolarla boşalmaya gelen soylu baylardan, gözetleyenlerle gözetleyenlerin başına gelen birçok başka olaydan söz ediliyordu."(Marquez 78)

Otel, çarpık ilişkilerin odaklandığı mekândır; yüksek statülü insanlar bile buraya gelebilmek için çeşitli yollar aramaktadırlar. Otel, bu tür ilişkilerin varlığını kanıtlayan tek yer değildir. *"Sosyal Kulüp'teki resepsiyonlardan kaçan, takım elbiseler giymiş varlıklı aile çocuklarına değin her sınıftan gece kuşlarının uğradıkları liman tavernalarında"* da ilişkiler oteldekinden farksızdır. (Marquez 77) Florentino Ariza'nın Fermina Daza'yı unutmak için kimisi evli olan yüzlerce kadınla birlikte olması, ilişkilerin hiçbir kurum tarafından kısıtlanamadığının bir başka göstergesidir; buna kanıt olarak Florentino Ariza'nın evlilik dışı çocuk olması da gösterilebilir.

Kısacası Kolera Günlerinde Aşk'ta uzam aşk için oldukça elverişlidir. Toplumun en küçük birimi olan aileninse aşk üzerindeki engelleyici ve destekleyici etkileri gözlemlenebilir. Olay örgüsü göz önüne alındığında, destekleyici ailenin Florentino Ariza'nın, engelleyici aileninse Fermina Daza'nın olduğu görülecektir.

Florentino Ariza'nın tek ailesi annesidir. Evlilik dışı çocuk olması ve babasının belirli bir yaşa kadar sadece maddi yönden babalık rolünü üstlenmesi onun annesiyle daha sıkı bağlar kurmasına sebep olmuştur. Transito Ariza, oğlunu hastalık belirtileri taşıyan yıpratıcı aşkından önce de korurken aşk süresince ona en büyük desteği sağlamıştır. Fermina Daza'yla ilk mektuplaşmalarından itibaren gelecekteki evliliği için oğluna rahat bir ev yaratma çabası,

onun teşvik eden yönünü gösterir. Oğlunu herkesten daha iyi tanıyan Transito Ariza, onun en sıkıntılı anlarında sırdaşı olmuştur. "*Florentina Ariza'nın onu gördüğünü, daha kendisi anlamadan, annesi anladı.*" (Marquez 76) Bilincini kaybedecek kadar yaşlanıncaya değin oğlunun aşk acısını üzerinden atabilmesi için elinden geleni yapar; hatta Florentino Ariza'nın kendisini iyileştirecek bir ilaç olarak gördüğü sayısız birlikteliklerinden bazıları –Nazaret'in dul karısı gibi- Transito Ariza'nın tasarılarındandır.

Florentino Ariza ne kağıt üzerinde ne de gerçekte bir babaya sahip olmuştur. Babası Transito Ariza'ya maddi desteğini kestiğindeyse bu açığı amcası XII. Leon kapatmıştır. Önceleri maddi olarak başlayan babalığı onu Karayip Irmak Taşımacılık Şirketi'nde yüksek statülere taşıyacak olanakları sağlamasıyla ve onun ilişkilerine göz yumarak; hatta bunu bir şaka konusu olarak değerlendirerek, ona aşka da destek olmasıyla devam etmiştir.

Fermina Daza'nın Florentino Ariza'yla olan ilişkisinde babası ve halasının önemli etkileri vardır. Annesini erken yaşta yitiren Fermina, sahip olamadığı anne şefkatini ve suç ortağını, hiç evlenmemiş olan ve aşkı tanıyan halasından görmüştür. Florentino Ariza'yla birbirlerine aşklarını itiraf etmeleri ve bir ilişkiye başlamaları sürecince ikisi de Escolastica Hala'nın önerileri doğrultusunda hareket etmişleridir. Babası ise oldukça katıdır. Aileleri soylu değildir; fakat kızının soylular kadar kaliteli bir eğitim görmesini arzular; kızı soylu bir erkekle evlilik yapıp ailenin adını duyuracaktır. Bu nedenle Florentino Ariza ve Fermina Daza'nın bir yılı aşkın bir süredir mektuplaştıklarını duyduğu anda kızını ortamdaki uzaklaştırır ve bu yakışsız ilişkinin kesilmesini sağlar, kız kardeşini de bu suça ortak olduğu için bir gemiye bindirir ve evine yollar. "*İnsanın adının kötüye çıkması sağlığının bozulmasından da beter.*" (Marquez 98) düşüncesiyle aile onurunu korumak adına kızını sevgilisinden koparır. Onun bu katılığı karşısında Fermina sessiz kalır. "*Öyle bir korku içindeydi ki, küçük bir dikkatsizlik onu ele*

verebilir kaygısıyla sofrada konuşmaktan kaçınıyordu.” (Marquez 82) Tepkisini kendine zarar vererek dile getirmeye çalışsa da babasının otoritesi altında ezilir.

Kürk Mantolu Madonna’da birbirini çevreleyen iki öykü anlatılmaktadır. İlk öykü 1933 yılı Ankara’sını konu alırken ana öykü olan ikinci öykü, şimdiki zamandan yaklaşık on yıl öncesini konu alır. Her iki öyküde de toplumsal gerçekliğin izleri görülür. 1933 yılının hikâyesi özellikle ailenin aşk üzerindeki etkisine dair birçok örnek içermektedir.

1933 yılının öyküsünde kadın erkek ilişkisine dair görüşü tek bir cümleyle özetlemektedir. Bu yolla ayrıntıya girilmeksizin mesafeliliğin önemine dikkat çekilmiştir. Odak figür olan gözlemleyici özne, okul arkadaşlarından Hamdi’nin evine gittiğinde edindiği izlenimler o günlerde, ilişkilere olan bakış açısını özetlemektedir: *"Cana yakın bir karısı vardır. Hiç çekinmeden yanımda öpüştüler.”* (Ali 14)

Ana öykü Raif ve Maria ilişkisini konu alır. Raif, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra, sabunculuk eğitimi almak için babası tarafından Almanya’ya gönderilmiştir. Raif’in çerçeve öyküde de değinilen kendine güvensizliği ve yaşadığı karmaşanın en önemli nedenlerinden biri Almanya ve Türkiye arasındaki farktır. Almanya ekonomik anlamda Türkiye’den daha üstün olduğundan, insanların yaşamı algılama biçimleri Türkiye’dekilerden farklıdır. Aynı şekilde coğrafi ve tarihi ayrımlardan ötürü Almanya bambaşka bir kültürü temsil etmektedir.

Raif, Maria’yla olan ilişkisi ilerledikçe Almanya’nın serbestliğini kavrar. Tanışmalarından önce Frau van Tiedemann’la sarhoş olduğu bir gece onunla sokakta yürürken, kadının kendisini öpmesini ve ona çok yakın durmasını utançla anımsamaktadır, oysaki sokaktaki diğer insanlar bunu doğal karşılamakta ve onlara gülümseyip yollarına devam etmektedirler. Bu serbestliğe

karşın Raif'in yaşamının sonuna kadar kaldığı Ankara; düzeni, kalıpları, disiplini ve sorumlulukları temsil eder. Bu yüzden Raif çerçeve öyküde; hiçbir şeye itiraz etmeyen, sadece işine odaklanmış ve ailesinin sorumluluklarını yüklenen insandır. Ankara'da bu kalıba uygun birçok kişi yaşamaktadır. Raif, Türkiye'deyken komşusunun kızına duyduğu hayranlığı dile getirmekten çekinip, onu sadece iç dünyasında yaşatırken Almanya'da ilişkilerin rahatlıkla sürdürülebileceğini görmüştür. Karşılaştığı uçurum Raif'in ikilemleri üzerinde belirgin etkenlerdendir.

Kürk Mantolu Madonna'da da bir mekan, toplumda yaygın olan ilişki anlayışını özetlemektedir; o da Maria Puder'in çalıştığı Atlantik'tir. Maria şarkı söylerken müşterilerin onunla fazla samimi olduğunu gözlemleyen Raif, Almanya'nın kendi bildiği kültürden ne kadar farklı bir anlayışa sahip olduğunu görür. Maria'nın ise bu duruma yaptığı yorum, ilişkilerin maddeselleştiğini ve duygusal boyutunu kaybettiğini gösterir: " *'Hakkıdır... Para sarf ediyor...'* " (Ali 93) Raif'in bu söz üzerine düşünceleri, Almanya'nın farklılığının bir başka sonucudur.

Raif için aile, yalnızca eşi ve çocuklarından oluşan bir kurum değildir. Onun içine kapanık ve hayattan sıkılmış hali, eşi ve çocuklarının yanı sıra eşinin kardeşleri, onların eşleri ve çocuklarından oluşan "aile"siyle pekişmektedir. Raif, onlar için eve para getirmekle yükümlü ve bunun dışında hiçbir işlevi olmayan herhangi bir kişidir. Evden hiç kimsenin saygısını kazanmamıştır; zaten kazanmak gibi bir niyeti yoktur; çünkü Maria ondan birçok şeyi götürmüştür. " *Onları sevdim, fakat hayatta kaybetmiş olduğum şeyi bana asla veremeyeceklerini bile bile...* " (Ali 148) Hayatı boyunca en çok güvendiği insanı kaybetmiş olmak ve bu süre zarfında onun kendisini terk ettiğine inanmak Raif'in en yakınındakilere bile olan güvenini yitirmesine sebep olmuştur. Onlara karşı ilgisizliği, karşılığında onların gözünde saygın olamamasına yol açmıştır; fakat onun için bunların hiçbir önemi yoktur. " *Aile yükü*

artıkça benim hayatla alakam azalıyor, artması icap eden gayretim büsbütün yok oluyordu.”

(Ali 148)

2.2. Aşkın Yapıt Figürlerinin Fiziksel ve Duygusal Değişim Süreçlerindeki Yeri

2.2.1. Aşkın Bireyin Duygusal Değişimindeki Yeri

2.2.1.1. Aşkın Kutsallığına İnanan Figürlerde Duygusal Değişim

Florentino Ariza, Kolera Günlerinde Aşk'ta tek bir yönüyle ele alınmıştır: Koşulsuz âşık. O, yapıta adını veren bir aşkla Fermina Daza'ya bağlanmıştır: Onun aşkı koleradan ayırt edilemeyecek kadar ağır belirtiler gösterir. *"Yalnızca önemli olan şeye söz veriyordu: sarsılmaz bağlılığı ve sonsuz aşkı"* (Marquez 76) Bütün duygulanımları aşkıdan kaynaklanmaktadır. Tüm yaşamının merkezine alınan tek bir aşk vardır ve yarım yüzyıl; hiç düşünmeden beklenmeye adanmıştır.

Fermina Daza'yla olan aşkın başlaması, bekleme süresi ve kavuşma olarak incelendiğinde Florentino Ariza'nın aşka da Fermina Daza kadar âşık olduğu anlaşılır. Onu ilk gördüğü anda elli yıl boyunca unutamayacak kadar tutkulu bir biçimde âşık olmuştur. Bir süre sonra aşk bir saplantıya dönüşmüş ve acı vermeye başlamıştır. Bu acı onu hem ruhsal yönden hem de bedenen çökertmektedir:

"Duyduğu tek somut şey, bir an önce ölmek için dayanılmaz bir istektir. Önce onu, sonra da annesini kurnazca sorguya çekmesi, hekimin aşk arazının koleraninkiyiyle aynı olduğunu bir kez daha doğrulamasına yetti."(Marquez 76)

Fermina Daza'ya kavuşmak için çabalamış, kavuştuğundaysa onun tarafından reddedilmiştir; fakat reddedilmek pes etmesi anlamına gelmemiştir. Acı onun için vazgeçilmez olmaya başlar ve acısını unutmaktansa onu artıracak şeyler yapmaya başlar; aşk şiirleri okur, başkaları için aşk mektupları yazarak mutlu aşklar kurgular, aşk romanlarıyla yalnızlığını daha çok hisseder. Acı çekmekte, çektiği acıdan zevk almakta ve daha çok acı çekerek aşkını bir anlamda kutsamaya çalışmaktadır. Bu çaba, onun iç savaş sırasında, yasaklardan haberi olmaksızın Fermina Daza için bestelediği valsi onun evinin karşısında çalabilmek için tutuklandığında, hapiste kalma süresini kısa bulmasında görülür; çünkü ona göre *"Aşk yüzünden ölmekten daha büyük bir onur yoktur."* (Marquez 99).

Florentino Ariza, Fermina Daza'yı ilk gördüğü andan itibaren onu yüceltmış, ona birtakım erdemler yüklemiştir. Aklında kurguladığı tapılası Fermina Daza hiçbir zaman bozulmamıştır. *"Oysa Florentino Ariza, bir-iki uzun ve acılı gönül serüveninin ardından Fermina Daza ansızın onu bıraktıktan sonra bile onu düşünmekten geri kalmamıştı."* (Marquez 67) O yaşlanıp, çekiciliğini kaybettiği halde güzel ve soyludur. Böylece terk edildiğinde bile Taçlı Tanrıça Florentino Ariza'yla birlikte olmuştur.

Aşk, Raif üzerinde hem olumlu hem de olumsuz bir etki yaratmıştır. Olumlu etki, Maria tarafından sevilmesiyle edindiği aidiyet duygusudur. Olumsuz etkiyse, Maria tarafından terk edilmiş olmanın etkisiyle zorlukla edindiği bu duyguyu yitirmesi ve insanlığa olan bütün güvenini kaybetmesidir. Dolayısıyla aşk, Raif için yıpratıcıdır.

Raif için Maria, yeni keşfettiği dünyayı temsil eder. Maria, bu dünyanın merkezindedir. Raif onun portresini bir sergide gördüğü anda, bu kimliği belirsiz yabancıya birtakım anlamlar

yükler. Portredeki kadını kendince adlandırır: Kürk Mantolu Madonna –temiz, el değmemiş, kutsal; ama bilinmeyen bir tarafı da olan Meryem Ana’nın o zamanda yaşayan hali:

"Sergide gördüğüm bu kürk mantolu resim, ona hayalen dokunmama imkan vermeyecek derecede beni sarmıştı. Onunla bir aşk sahnesi tasavvur etmek değil, karşı karşıya, iki dost gibi oturmayı düşünmek bile elimden gelmiyordu."

(Ali 59)

Raif, günlerce hakkında hayaller kurduğu Maria’yı portrenin dışında gördüğünde bu yüzden tanıyamaz. Maria onun kurguladığı Madonna değildir. Tanıdığındaysa Madonna’sını Maria olarak düşünür ve Maria’nın Türk kültürüne göre “kirli” olan yaşantısına karşın, ona yüklediği anlamları unutmaz. Maria Puder’le onu tanımadan bilinçsizce portre üzerine konuştuğunda, Maria’ya portreyi annesine benzettği için beğendiğini söyler. Gerçekten de Maria, Raif’in uzun zamandır muhtaç olduğu korumayı ona sağlar. Raif bir çocuğun annesine olan koşulsuz sevgisi gibi bir sevgiyle Maria’nın da bağlılığını hissetmeye çalışır. *"Beni hayatımda hiç, hiç kimse sevmemişti."* (Ali 122) der Raif; Maria’nın ona gösterdiği ilgi bu nedenle sahip olduğu her şeyden daha değerlidir.

Raif, Maria sayesinde ve onun yüzünden Almanya’daki amacını unuttur; ailesinden kopar, eğitimini unuttur, böylece değer verdiği anları yaşamaya başlar; zamanla Maria onun tek yaşam kaynağı haline gelir. Onunla birlikte kalabilmek için mektuplarında yalanlar söyler. Bu bağlılığına karşın başlangıçta Maria’dan bir karşılık alamaması, onu çökertmektedir; ama hayatındaki en değerli insan için çektiği acıdan şikâyetçi değildir. Maria onu ittikçe Raif, ona daha çok bağlanır:

"Yerimden fırlayarak boğazına sarılmak ve onu ağlaya ağlaya öpmek için müthiş bir arzu duydum. Hayatımda hiç bu kadar mesut olduğumu, içimin bu kadar genişlediğini hatırlamıyorum." (Ali 72)

Maria'dan karşılık bulduğunda ve düzenli bir ilişkiye başladıklarında aslında ilişkileri de yıpranmaya başlar. Maria'nın tutarsız duygulanımlarına karşın Raif ona hala âşıktır; ama o da bir şeylerin eksildiğinin farkındadır. Gelecekle ilgili hayaller kurmaya başlarlar, Maria hastalandığında, aklından çıkardığı babasının cenazesine gitmek için Almanya'dan ayrılır. Almanya, yeni dünyadır ve bunca değişikliğe yol açmış ülkeden ayrılmak; o ülkenin merkezi olan Maria'dan da ayrılmayı getirecektir. Nitekim öyle olur ve eski kültüre ayak uyduramayacak Maria, Türkiye'ye gelmesine karar verdikleri anda Raif'i terk eder; en azından Raif böyle düşünür ve hayatı boyunca en çok güvendiği insan tarafından terk edilmek onu olumsuz yönde etkiler. Bu durum Maria'nın onu terk etmediğini ve bir çocukları olduğunu bir tesadüf sonucu öğrenmesine kadar devam eder.

"Her yerde, herkeste onu, Maria Puder'i, Kürk Mantolu Madonna'yı arayacaktım. Onu bulamayacağımı daha şimdiden biliyordum. Fakat aramamak elimde olmayacaktı. Beni, bütün ömrümce bir meçhulü, mevcut olmayan bir şeyi aramaya mecbur ediyordu. Bunu yapmamalıydı..."(Ali 123)

Maria bile ona bu kadar zarar verdikten sonra ailesine bile güvenemez, kendini yaşamak zorunda olduğu hayatın içine hapseder. Bütün ilişkiler yapmacıktır. Raif'in yaşamını anlamlı kılan tek dönem Maria'yla çıkarlarını düşünmeksizin kurdukları ilişkisini kapsayan dönemdir.

Ölmeden önceyse geçmiş yılları için pişman olur; fakat aslında mutludur; çünkü aşkı hiçbir zaman karşılıksız kalmamıştır. Maria'ya kavuşması gibi bir ihtimal yoktur; ama zaten hiç terk edilmemiştir. Çocuğunu bir daha göremeyeceği için mutsuzdur; fakat bunu Maria'yla paylaşmış olmak onun huzurla ölmesini sağlar bir anlamda. Yaşamının sonunda arayışının sonuçlandığını görür.

2.2.1.2. Mantiğı Aşktan Üstün Tutan Figürlerde Duygusal Değişim

Fermina Daza, Florentino Ariza'yı daha ilk tanıştıkları andan itibaren babasının isteklerine uygun olabilecek bir erkek olarak hayal etmektedir. Örneğin, sadece bir telgraf dağıtıcısı olduğu halde Florentino Ariza'yı önemli bir yardımcı olarak düşünmektedir. Florentino Ariza ayrılıklarından önceki dönemde hiçbir zaman dış görünüşüyle onu etkilememiştir. Bu yüzden Fermina Daza onunla ilgili kurduğu düşlerin bir karşılığı olmadığını anladığı anda onunla ilişkisini kesmiştir. Florentino Ariza'nın yaşamının hiçbir evresinde hiç kimse tarafından "yakışıklı" olarak nitelendirilmemesine karşın kadınlar arasında oldukça tanınmış olmasını sağlayan çekiciliği düşünülürse, Fermina Daza'nın kararını toplumun ve ailesinin onda oluşmasına yol açtığı keskin iradesiyle verdiği kanıtlanmaktadır. Transito Ariza'nın oğluna yaptığı hatırlatma aslında Fermina Daza'nın durumunun en doğru açıklamasıdır:

"Güçsüzlerin aşk ülkesine giremeyeceklerini, bu ülkenin acımasız ve aşağılık olduğunu, kadınların yalnızca yürekli erkeklere kendilerini verdiklerini, çünkü yaşama göğüs germek için öylesine gereksinim duydukları güvenliği kendilerine onların sağladıklarını anımsattı ona."(Marquez 80)

Fermina Daza, gizlice mektuplaşmaları, nişanlanmaları süresince Florentino Ariza'yla aynı kaygıları ve heyecanı paylaşmaktadır. Babasının zorlaması üzerine ayrıldıklarıdaysa, babasının baskılarına karşın Florentino Ariza'yla olan ilişkisini sürdürmüştür. Babasına karşı gelmek, onun kişiliğinin bir sonucudur: Fermina Daza, asla yönetilmeyi kabul etmez ve kararlarının arkasındadır. Gerçekten tehlikeli bir şey yapacağı ve kaçıp gizlice evleneceği dönemde, belki de karşı koyacağı gücün ortadan kalkmasından bir anlamda korkup, artık karar vermesi gereken bir şey kalmayacağını düşünerek Florentino Ariza'yı reddetmiştir.

Bunun bir başka nedeni, hayatın onun istediği gibi bir serüven olmadığını kavraması olabilir; çünkü evlilik onun düşündüğü gibi "patlıcan pişirmeme güvencesine" dayalı bir kurum değildir, bir gerçekliktir. Kesin olan şey, Fermina Daza'nın büyümüş ve mantığını dinlemeye başlamış olmasıdır; çünkü aşk, hiç kimse tarafından dinlenmemektedir. O, Florentino Ariza'nın aksine aşkı yok edebildiğine inanır; çünkü hayatta aşktan çok daha önemli şeyler vardır, aşk yaşamsal değildir. *"Gerçekte sırf değişiklik olsun diye yazılmış, elini ateşe sokmadan ateşi canlı tutmak amacına yönelik mektuplardı bunlar. Oysa Florentino Ariza her satırla tutuşuyordu."*(Marquez 85) Fermina Daza, yaşayabilmek için düzeni ve güveni gereksinir.

Bu inancı ve meydan okuma isteği sebebiyle Doktor Juvenal Urbino'yla evlenir. Evlilik için aşk gerekli değildir, kuzeninin sıkıştırmalarına bir son vermek ve korkmadığını göstermek için doktorla evlenmeyi kabul eder. Bu şekilde aslında kararlılığını zedeler: Babasının onayladığı bir evlilik yapmıştır. Doktorla olan evliliği mutludur, aşk yoktur; ama ona göre bir evlilik nasıl olmalıysa kendi evliliği de öyledir. Kararlılığını kocasına karşı kullanır, inatçılığı sebebiyle birçok kez kavga ederler; ama yaşlandıkça gençliğinde babasının karşısında nasıl farkında bile olmadan ezilmişse kocasının karşısında da ezilir. Bu, yapıtta açıkça söylenmese de Fermina Daza'nın evinde tabaklarca yediği yemeğin patlıcan olduğunu öğrendiği gün anlaşılır. Bu süreçte Florentino Ariza eskide kalmış herhangi bir insandır ve Fermina Daza aşka yenilmediği için mutludur. Kocasının ölümünden sonra Florentino Ariza'nın ziyaretindeyse onun saygısızlığına inansa da haksız olma ihtimalini düşünmeye başlar:

"Güvence, düzen, mutluluk; alt alta yazılıp toplandığında aşka benzeyebilecek, hemen hemen aşk sayılabilecek sayılar. Ama aşk değildi bunlar; bu kuşkular şaşkınlığını artırıyordu; çünkü aşkı gerçekte yaşamak için ona en gerekli şey olduğundan kendisi de emin değildi."(Marquez 233)

Fermina Daza, kararlılığı sayesinde elli yıl boyunca sakin bir yaşam sürmüş olsa da evliliğindeki her anın bir yanılsama olduğu kanısına varır; çünkü cenazenin olduğu günün gecesinde *"hıçkırarak uyurken ölü kocasından çok Florentino Ariza'yı düşündüğünün"* (Marquez 66) farkına varır. Artık kavuştuklarındaysa Fermina Daza hayatında ilk kez kabullenir: Bütün yaşamı boyunca yenilmeyeceği kavram olarak aşkı seçmesi en büyük hatasıdır; aşka yenilmek onun yaşamını doyasıya yaşamasına sebep olacakken o mantığıyla duygularını susturmuş ve bir sanrıya inanmıştır.

Kürk Mantolu Madonna'nın asıl öyküsü Raif'in ağzından anlatıldığı için, âşık olan figür olarak Raif'in incelenmesinden daha kesin sonuçlar elde edilebilir; fakat Raif'in yaşadığı aşk, Maria'yı çözümlemesine ve onların birlikte sahip oldukları deneyimleriyle açıklanabilir. Bu yüzden Maria'nın geçirdiği süreç irdelenmelidir, çünkü Raif'i yönlendiren odur.

"İkimiz de birer insan arıyoruz, kendi insanımızı..." (Ali 99) Maria da Raif gibi anlayabileceği, onu dinleyecek bir insan aramaktadır. Çalıştığı yer olan Atlantik ve orada yaptığı iş içtenliksiz ve mekanikleşmiş ilişkileri temsil ettiğinden, Maria yaşamından nefret etmemek için bu ortamın bir parçası olarak görünmeye çalışır; fakat oradan tamamen kopuktur, birtakım sorumlulukları yüzünden bu yaşamı sürmektedir:

" ' Siz benim Atlantik'teki işimi belki pek hazin buldunuz, halbuki bazen beni eğlendirdiği de oluyor... Zaten bu işi annemin yüzünden yapıyorum. Ona bakmaya mecburum ve bir sene zarfında yaptığım birkaç resimle geçinmenin imkanı yok. ' " (Ali 92)

Raif'le tanıştıklarında ona bağlanmamak için elinden gelen her şeyi yapmış, onu kendinden itmiştir; fakat Raif ne kadar Maria'ya muhtaçsa, Maria da o kadar Raif'e muhtaçtır. Aradığı

kişinin her zaman yanında olmasını istemektedir. Aşkın geçiciliğine inandığından, ayakta durabilmesi için ihtiyacı olan bir sevgili değil, bir arkadaştır:

" 'Aşk, hiç de sizin söylediğiniz basit sempati veya bazen derin olabilen sevgi değildir. O büsbütün başka, bizim tahlil edemediğimiz öyle bir histir ki, nereden geldiğini bilmediğimiz gibi, günün birinde nereye kaçıp gittiğini de bilemeyiz. Halbuki arkadaşlık devamlıdır ve anlaşmaya bağlıdır.' "(Ali 107)

Dediği gibi beklemediği bir anda gelen aşktan kaçınmaya çalışmıştır. Sonunda o da kendini aşka teslim etmiştir. Üstelik bozulan sağlığına karşın, Raif'e ait bir parçaya sahip olabilmek için hamileliğini sürdürmüştür. Kısacası kaçmaya çalışmış, kabullenmemiş ve sonunda yenik düşmüştür. O da Raif gibi aşkı yüceltmektedir.

Maria'nın birtakım aşamalardan geçmesine karşın, Raif'in sürekli var olan aşkı, ikisinin aynı noktada buluşmalarını güçleştirmiştir. Bu, Raif'i yıpratır. Aynı aşamada bulundukları sürecin kısıtlılığı ise Raif'i daha çok üzerken, Maria'yı ölüme sürükler.

2.2.2. Aşkın Bireyin Cinsellik Algısının Değişimindeki Yeri

Cinsellik, Kolera Günlerinde Aşk'ta aşkı unutmak için bir araç ve aşkın bir parçası olarak yansıtılmıştır. Özellikle erdenlik kavramı Florentino Ariza tarafından kutsanmıştır ve o, nihayet kavuştuklarında Fermina Daza'ya erdenliğini onun için koruduğunu söyler, oysa cinselliğin aşk acısını unutmak için en iyi ilaç olduğunu savunduğundan, yarım yüzyıllık bekleyişinde yüzlerce kadınla birlikte olmuştur.

"O erdendi; âşık olmadıkça da erden kalmaya kararlıydı." (Marquez 78) dolayısıyla cinsel ilişki ancak âşık olduğunda anlamlıdır. Birlikte olduğu kadınlardan biri ona "çıplakken yaptıkları her şeyin aşk olduğunu" (Marquez 226) söyler; fakat Florentino Ariza'nın hissettiği kutsal aşk olmadan bedensel aşkın bir değeri yoktur. Bu yüzden yüzlerce kadınla birlikte olmuştur. İlişki yaşadığı kadınların sonuysa her zaman aynıdır:

"Onun yanında, özellikle de yatakta kendini iyi hissettiğini, ama onun hiçbir zaman Fermina Daza'nın yerini tutamayacağını anlayınca, tek başına ava çıktığı geceler yeniden başladı." (Marquez 229)

İkisi de ilk sevişmelerini bir görev olarak gördüklerinden, geçirdikleri güzel birkaç günü cinsellikle mahvettiklerini düşünürler. Bu yüzden, "çok sonra, aramaksızın, kendiliğinden gelen bir esinle esinleninceye dek bir daha sevişmeyi denemediler. Birlikte olmanın yalın mutluluğu yetiyordu onlara." (Marquez 386) Bu yolla cinselliğin aşkın mutlaka olması gereken bir parçası olmadığını kavrar Florentino Ariza, cinsellik aşktan bağımsız var olabilir; ama ancak aşkla yapıldığında varlığını sürdürebilir. Florentino Ariza haklıdır, gerçekten de erdenliğini korumuştur.

Kürk Mantolu Madonna'da ise cinsellik aşkın bir parçası olarak aktarılmıştır; zaten aşkın olmadığı bir cinselliğe değinilmemiştir. Maria ve Raif'in ilk birliktelikleri yıkıcı niteliktedir; çünkü bu, Maria için duygularını anlamlandırma çabasıdır. Bunca reddedilmenin üzerine Maria'yla birlikte olmak, Raif için de bir boşluk yaratır. Beklediği tutkuyu hissetmiştir; bunun nedeni duygusal olarak tatmin olmadan bedeninin de tatmin olamamasıdır. Aynı düşünceleri Maria da paylaşmaktadır: " 'Demek ki insanlar birbirine ancak muayyen bir hadde kadar yaklaşabiliyorlar ve ondan sonra, daha fazla sokulmak için atılan her adım daha çok uzaklaştırıyor.' " (Ali 120) Bu acı verici deneyimden sonra, Maria'nın aşkı kabullenmesiyle

cinsel yaşantılarının devam ettiği çocuklarından anlaşılmaktadır; fakat bu yaşantıya değinilmez; çünkü önemli olan birlikte geçirdikleri zamandır. Bu sebeple birlikteliklerindeki duygular ön plana çıkarılmıştır. Cinsellik, önemsiz bir ayrıntıdır; aşk için gerekli değildir. Raif'in çocuklarının olması, karısına asla aşık olmamasına rağmen onunla cinsel ilişkisini sürdürmesi Maria'ya olan aşkını zedelemmez; çünkü bedenden önce ruh aşık olmaktadır.

3- SONUÇ

Kolera Günlerinde Aşk ve Kürk Mantolu Madonna yapıtlarında aşkın yeri irdelendiğinde iki yapıtın bu kavramı bazı benzerlikler ve farklılıklar içinde yansıttığı görülür. Kadın ve erkek figürlerde, mantık ve aşkın kutupluluğunda, kader inancında ve aşkın figürler üzerinde etkisinde birtakım ortak ve ayrı noktalar hissedilmektedir.

İki yapıtta da kadın figürler aşkın yaşam için gerekliliği konusunda şüphe duymuşlardır. Fermina Daza daha güvenli bir yaşam için Florentino Ariza'nın somut bir getirisi olmayan aşkını reddederken; Maria, aşkın geçiciliğine inandığı için aşkın uzun vadede hiçbir getirisi olmayacağını düşünmüş ve uzun süre Raif'i reddetmiştir. Sonuç olarak ikisi de aşkın yaşamsal olduğu kanısına varmışlar ve aşkı kabullenmişlerdir. Fermina Daza'nın bu anlamda Maria'dan daha inatçı olduğu savunulabilir; çünkü Maria aşka başından beri inanmaktayken onu gereksiz görmekte Fermina Daza ise aşkı reddetmektedir. Bu yüzden elli yıl boyunca evli kalmış, Florentino Ariza'yı düşünmemiştir. Erkek figürler içinse aşık oldukları kadınlar yaşamlarının merkezidir, onlara kutsal yakıştırmalar yaparlar: Taçlı Tanrıça ve Kürk Mantolu Madonna.

İki erkek figür de aşk acısı çekmenin kaderleri olduğuna inanmışlardır. Florentino Ariza hem unutmaya çalışmış hem de Fermina Daza'yı hatırlatacak anılar aramıştır; Raif ise kendini küçültmüş ve güvenini yitirmiş bir biçimde yaşamının sonunu beklemiştir. Kader anlayışı Kürk Mantolu Madonna'da daha baskındır; çünkü yapıt tesadüfler üzerine kuruludur. Tesadüfen sergiye gidilir, portre görülür, Almanya'da bir anda Maria'yla tanışılır ve yıllar sonra Maria'nın akrabasıyla karşılaşılıp gerçekler öğrenilir. Kolera Günlerinde Aşk'ta ise Florentino Ariza, cinselliğe başvurarak acısını hafifletmeye çabalamış, belirli bir noktaya kadar iradesini kullanmıştır; fakat vazgeçmemesi onun da kaderine boyun eğdiğinin bir göstergesidir.

Mantık, kadınlarda baskınken, duygular erkeklerin dayanakları olmuştur. Sonuçlarında duygular kazanmıştır. Florentino Ariza sadece bir âşık olarak yansıtıldığı için onun aşkı daha şiddetli gözlemlenir; çünkü Raif'in başka sorumlulukları da vardır. Bu, toplumsal gerçekliklerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Kolera Günlerinde Aşk için birey, Kürk Mantolu Madonna için toplum ön plandadır.

Kısacası, evrensel bir kavram olan aşk; birbirinden tamamen bağımsız ülkelerin ürünleri olmalarına karşın bu yapıtlarda "aşk acısı", "karşılıksız aşk", "imkânların aşka el vermemesi" gibi açılardan aynı tanıma hizmet etmektedir. Farklı kültürlerin ürünü olmaları, yapıtlarda aşkı ayrıntılarda başkalaştırmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

ALİ, Sabahattin. *Kürk Mantolu Madonna*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 27. Basım: 2008

MARQUEZ, Gabriel Garcia. *Kolera Günlerinde Aşk* (çeviren: Şadan Karadeniz), İstanbul: Can Yayınları, 14. Basım: 2008

Tez:

BAYKAN, Ali. (2005). "Sabahattin Ali ve Gerhart Hauptmann'ın Eserlerinde Sosyokültürel Olgu ve İletişim Çatışması". Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

KORKMAZ, Ramazan. (1991). "Sabahattin Ali-İnsan ve Eser". Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elektronik Kaynaklar:

BELLE, Gene. "Journey to Mocando in Search of Garcia Marquez". Haziran, 1984. (17 Haziran 2009) <<http://bostonreview.net/BR08.2/villada.html>>.

OSORIO, Manuel. "Gabriel Garcia Marquez". UNESCO Courier. Ekim, 1991. (22 Haziran 2009) <http://findarticles.com/p/articles/mi_ml1310/is_1991_Oct/ai_11514559/?tag=content;col1>

.